

Identifying the strategic position of Iran's public libraries in the encounter of the closure of face-to-face services due to the outbreak of Covid-19 virus by the SWOT method

Neda PourKhlil¹, Mariam Keshvari^{2*}

1. PhD of KIS (employee of Khuzestan Public Libraries)
2. PhD of KIS (employee of Lorestan Public Libraries)

Article Info.

Received: 2020/03/30

Accepted: 2021/01/14

Abstract

Background and Objectives: For today's libraries, being open is an increasingly tenuous proposition. "The most important thing we can do is be open", Washington, D.C. chief librarian Ginnie Cooper once wrote. At present, in Iran's public libraries, activities such as membership, renew membership, borrow and reservation of books, and searching for library resources can be done online (by referring to the public library management system: www.samanpl.ir), however, still the most important and basic activity of the library (ie access to the content of resources by users) is done only traditionally and in person. Covid-19 virus and subsequent quarantine, in order to prevent the spread of the disease, have prevented libraries from doing it. Unprecedented forced closure of public libraries and subsequent efforts to provide librarianship services, without books and libraries, have created new conditions for these types of libraries; so, It is necessary to examine the level of readiness of these libraries in the face of the unprecedented Covid-19 crisis; Therefore, in the present study, using the SWOT analysis method, the strategic position of public libraries in the face of the closure of face-to-face services has been identified and then, useful strategies and executive solutions have been presented.

Methodology: The present study is an applied research in terms of purpose and a descriptive-survey research in terms of data collection and a quantitative research in terms of the nature of the data. The population of this study included all librarians of public libraries in Iran. Considering that the total number of public library librarians at the time of this research was 5245; According to Krejcie and Morgan (1970), 382 samples are sufficient, however, due to the diversity and differences in conditions such as the level of facilities and services of public libraries in the provinces, was tried to collected more data. For sampling, the quota method has been used separately by provinces, and finally 625 questionnaires (12% of the total population) have been returned. Thus, in the questionnaires, the "province name" option was required to determine the proportion of each province in which they participated in this study; In provinces where the number of librarians completing the questionnaires was less than the specified ratio, the questionnaire was sent again. In the present study, first, the relevant texts were studied and the items of the questionnaire (strengths, weaknesses, opportunities and threats) were identified; Then, the identified items were given to 7 experts in the field of public libraries (people who have done major scientific activities about public libraries) to obtain the opinions of experts, and the final questionnaire with a combination of expert opinions and literatures review were sent to public libraries in all provinces of the country. Due to the closure of libraries during the outbreak of Covid-19 virus, with the

cooperation of Iran Public Libraries Foundation, the questionnaire has been distributed online through correspondence with the Departments of Public Libraries of the provinces. The questionnaire includes 63 items in four dimensions: strengths (14 items), weaknesses (23 items), opportunities (12 items) and threats (14 items). The validity of the questionnaire was confirmed by applying the opinions of 3 experts and professors in the field of knowledge and information science and the reliability of the questionnaire was confirmed by Cronbach's alpha test (0.89). Descriptive statistics (mean, frequency), and inferential statistics (Friedman) were used to analyze the data. SWOT analysis method has also been used to identify the strategic position of public libraries. Thus, in order to achieve the objectives of the research, by analyzing the data, first the internal factor evaluation matrix and the external factor evaluation matrix are formed, and then with the help of the results of these matrices, the library status is analyzed.

Findings: Searching for books through the Integrated Management System of Public Library, not providing free internet to users during quarantine, more opportunities to study due to people's quarantine, and considering books as carriers of the virus, respectively, are the most important strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats to Close Face-to-face Library Services. Also, after preparing the internal and external matrix, based on the internal factors evaluation matrix (2.21) and the external factors evaluation matrix score (2.379), it was determined that the strategic position of Iran's public libraries is in the "defensive strategic" position. Accordingly, strategies were presented. Therefore, according to the defensive strategy, the impact of threats should be reduced or eliminated by reducing the weaknesses. Defensive strategies proposed to maintain the current position must correct internal weaknesses by avoiding external threats, which often ultimately lead to the transfer, dissolution, reduction of activities, and homogeneous diversity. For this purpose, strategies appropriate to the strategic position of the Iran's public libraries in the days of the outbreak of Covid-19 virus, including:

- Needs assessment of library users;
- Investigate the information-seeking behavior of users when closure of in-person services;
- Focus on the mission of public libraries and avoid entering into unrelated fields;
- Integration of virtual activities of public libraries.

The location of the Iran's public libraries in the "defensive strategy" position indicates that these libraries have to go through a difficult way to fulfill their mission (in the event of the closure of in-person services); Of course, the public libraries have been reacted to this new situation in a short time. The first reaction of libraries was that the membership period of users was extended, and book lending increased from 14 days to 30 days; The initial steps of libraries have been more focused on maintaining social distance and the minimum presence of users in libraries. Gradually, social media was introduced and used as a place to provide library services and activities. According to Buckland (2000), modern public libraries have gone through three stages; Firstly, the paper library with a paper collection; In the second phase, the automated library with a paper collection (almost all Iran's public libraries are in this phase), and in the third phase, which started in 1992, the electronic library with a set of electronic media emerged, and digital libraries are this type of libraries.

Discussion: It seems that the new conditions of public libraries can be a driving force for the movement of public libraries in the country from the "automatic" to the "digital" stage. As Tammaro (2020) showed, Covid-19 has forced libraries to transform and provide new services based on new relationships with their communities. The importance of this issue is such that the texts (including Jones, 2020) refer to the post-Covid-19 era as a paradigm shift in the role of the world's public libraries

Keywords: *public libraries, Covid-19, coronavirus, SOWT analysis, closure, face-to-face services*

*Corresponding author: Email: ma.keshvari@gmail.com

How to Cite:

PourKhlil, N., Keshvari, M. (2022) Identifying the strategic position of Iran's public libraries in the encounter of the closure of face-to-face services due to the outbreak of Covid-19 virus by the SWOT method. *Journal of Studies in Library and Information Science*, 14(Special Issue: COVID-19): 34-53.

شناسایی موقعیت راهبردی کتابخانه‌های عمومی کشور در شرایط تعطیلی خدمات حضور ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹ به روش SOWT

ندا پورخلیل^۱، مریم کشوری^{۲*}

۱. دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز و شاغل در اداره کتابخانه‌های عمومی استان خوزستان
۲. دکترای علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز و شاغل در اداره کتابخانه‌های عمومی استان لرستان

اطلاعات مقاله

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۰/۲۵

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۱/۱۱

چکیده

هدف: پژوهش حاضر به شناسایی موقعیت راهبردی کتابخانه‌های عمومی کشور در شرایط تعطیلی خدمات حضور ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹ پرداخته است.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر کمی، از نوع کاربردی، و به روش پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه کتابداران کتابخانه‌های عمومی کشور، به تعداد ۵۲۴۵ نفر است (تعداد نمونه=۶۲۵). گردآوری داده‌ها از طریق پرسشنامه محقق‌ساخته انجام شده و در تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی (توزیع فراوانی و میانگین)، آزمون فریدمن، و تحلیل SOWT استفاده شده است.

یافته‌ها: امکان جستجوی کتاب از طریق سامانه اینترنتی مدیریت یکپارچه کتابخانه‌های عمومی کشور، عدم ارائه اینترنت رایگان به کاربران در زمان تعطیلی، فرصت بیشتر برای مطالعه با توجه به قرنطینه خانگی افراد، و در نظر گرفتن کتاب به عنوان حامل ویروس، به ترتیب، مهمترین نقاط قوت، ضعف، فرصت، و تهدید تعطیلی خدمات حضور کتابخانه‌هاست. همچنین پس از تهیه ماتریس داخلی و خارجی، بر اساس ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (۲/۲۱) و نمره ماتریس ارزیابی عوامل خارجی (۲/۳۷۹)، مشخص گردید که موقعیت راهبردی کتابخانه‌های عمومی کشور در منطقه راهبردی «تدافعی» قرار دارد و بر همین اساس راهبردهایی ارائه شد.

نتیجه‌گیری: با توجه به اینکه کتابخانه‌های عمومی در منطقه راهبردی «تدافعی» قرار دارند لازم است با حذف امور غیرمرتبط، ادغام برخی فعالیت‌ها، و تمرکز بر هدف اصلی کتابخانه‌ها، به بهبود وضعیت پردازند.

کلیدواژه‌ها: کتابخانه‌های عمومی، کووید-۱۹، کرونا، تحلیل SOWT، تعطیلی، خدمات حضور

*نویسنده مسئول

ایمیل: ma.keshvari@gmail.com

استناد به این مقاله:

پورخلیل، ندا، کشوری، مریم (۱۴۰۱). شناسایی موقعیت راهبردی کتابخانه‌های عمومی کشور در شرایط تعطیلی خدمات حضور ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹ به روش SOWT. مطالعات کتابداری و علم اطلاعات، ۱۴ (ویژه‌نامه کووید ۱۹): ۳۴-۵۳.

مقدمه و بیان مسئله

تاریخ بشر شاهد بیماری‌های همه‌گیر بسیاری بوده است؛ پیش از پاندمی (Pandemics) کووید-۱۹، بیماری‌های واگیرداری از قبیل آنفولانزای همه‌گیر (Pandemic influenza)، نگرانی‌های زیادی در میان همگان بالاحص مسئولان حوزه بهداشت ایجاد کرد. بالغ بر ده سال گذشته بشر شاهد شیوع یک سری از بحران‌های بهداشتی مانند شیوع سیاه زخم در سال ۲۰۰۱، موج ویروس نیل شرقی (West Nile virus) در ۲۰۰۱-۲۰۰۲، شیوع سارس (SARS) در ۲۰۰۲-۲۰۰۳، و عفونت‌های ای. کلی (E. Coli)^۱ و سالمونلا (Salmonella)^۲ بوده است. بیماری‌هایی که به واسطه ارتباطات اجتماعی، گسترش پیدا می‌کنند (Zach, 2011). در این میان، ویروس کووید-۱۹ قدرت انتقال بالایی نسبت به سارس و مرس دارد و همچنین دوره نهفتگی آن طولانی است و ۲ تا ۱۴ روز طول می‌کشد تا علائم ظاهری آن بروز کند. این ویژگی موجب سرعت شیوع ویروس شده و پیشگیری و کنترل موج بیماری را سخت‌تر می‌کند (Taheri, 2020). در ۳۰ ژانویه سازمان جهانی بهداشت^۳ شیوع کووید-۱۹ را یک خطر جدی بهداشتی برای جهان اعلام کرد.

این ویروس بر عملکرد کتابخانه‌های عمومی نیز تأثیر گذار بوده است؛ بر خلاف دیگر بحران‌های طبیعی و غیرطبیعی که کتابخانه‌های عمومی در زمان بحران‌ها همواره به عنوان یک زمین بی‌طرف و یک پناهگاه امن شناخته می‌شدند (Alajmi & Al-Qallaf, 2018)، این بار، کتابخانه‌های عمومی نیز مکان‌هایی پرخطر محسوب شدند. به جرأت می‌توان ادعا کرد که بیماری کووید-۱۹ تنها بیماری همه‌گیری بوده که منجر به تعطیل شدن خدمات حضوری کتابخانه‌های عمومی تقریباً در سراسر جهان شده است (IFLA, 2020/04/09).

در ایران اولین مرگ ناشی از ویروس کووید-۱۹ در ۱۹ فوریه ۲۰۲۰ برابر با ۳۰ بهمن ماه ۱۳۹۸ در شهر قم گزارش شد (Zare Gavvani, 2020). همچنین کتابخانه‌های عمومی ایران از تاریخ ۵ اسفند ۱۳۹۸ (۲۴ فوریه ۲۰۲۰) تا ۱ تیر ماه ۱۳۹۹ (۲۱ ژوئن ۲۰۲۰) تعطیل شدند (Iran's Foundation of Public Libraries, 2020/02/24)؛ پس از آن، از ابتدای تیر تا آخر شهریور ماه ۱۳۹۹ (۲۱ ژوئن تا ۲۱ سپتامبر ۲۰۲۰) در برخی استان‌ها، سالن‌های مطالعه تعطیل و سایر خدمات مانند ثبت نام حضوری، امانت و بازگشت کتاب به صورت حضوری انجام شدند و مجدداً از تاریخ یکم آذر ماه (۲۱ نوامبر ۲۰۲۰) تا زمان اتمام نگارش اثر حاضر، کلیه فعالیت‌های حضوری کتابخانه‌های عمومی تعطیل شدند.

برای کتابخانه‌های امروزی، «باز بودن» یک گزاره ارزشمند است به طوری که (Ginnie Cooper, 2011) کتابدار ارشد کتابخانه واشنگتن در این رابطه اظهار می‌کند: «مهمترین کاری که کتابخانه‌ها می‌توانند انجام بدهند، باز بودن است» (cited in Murray, 2014). در حال حاضر در کتابخانه‌های عمومی کشور، فعالیت‌هایی از قبیل درخواست عضویت، درخواست تمدید و رزرو، و جستجو در منابع کتابخانه به صورت آنلاین قابل انجام است (از طریق مراجعه به سامانه مدیریت کتابخانه‌های عمومی www.samanpl.ir)، اما هنوز هم مهم‌ترین و اساسی‌ترین فعالیت کتابخانه (یعنی دسترسی به محتوای منابع توسط کاربران) فقط به صورت سنتی و حضوری انجام می‌شود. در حالی که بیماری کووید-۱۹ و قرنطینه پس از آن، با هدف جلوگیری از گسترش بیماری، مانع اجرای این وظیفه کتابخانه‌ها شده است. تعطیلی اجباری بی‌سابقه کتابخانه‌های عمومی کشور و به دنبال آن، تلاش در جهت ارائه خدمات کتابداری «بدون کتاب و کتابخانه» شرایط جدیدی را برای این نوع کتابخانه‌ها ایجاد کرده است؛ به دنبال آن، لازم است تا میزان آمادگی این کتابخانه‌ها در مواجهه با چنین بحران بی‌سابقه‌ای

۱. نوعی باسیل به عنوان عفونتی شایع در دستگاه ادراری

۲. باکتری باسیل گرم که در جوجه‌ها و تخم‌مرغ‌ها معمولاً وجود دارد. سالمونلا عامل یکی از شایع‌ترین مسمومیت‌های غذایی هستند.

۳ <https://who.sprinklr.com/>

۴ www.iranpl.ir

بررسی شود؛ به همین منظور در پژوهش حاضر سعی شده است با استفاده از روش تحلیل SOWT، موقعیت راهبردی کتابخانه‌های عمومی در مواجهه با تعطیلی خدمات حضوری شناسایی شده و به دنبال آن، راهبردها، استراتژی‌ها، و راهکارهای اجرایی مفیدی ارائه شود.

پیش از کووید-۱۹، ایران و جهان شاهد بیماری‌های همه‌گیر دیگری بوده‌اند؛ از جمله ویرانگرترین بیماری همه‌گیر تاریخ طاعون سیاه یا مرگ سیاه است. منابع تاریخی زیادی درباره اپیدمی طاعون سیاه در آسیا وجود ندارد. تخمین زده می‌شود که یک سوم جمعیت ایران در آن زمان کشته شدند (Wikipedia, 2019/04/15). پس از آن، بر اساس اسناد موجود هنگامی که در سال ۱۲۶۷ ه.ق. بیماری وبا گسترش یافت، قرنطینه گسترده (بین مرزی) برای اولین بار با دستور امیرکبیر در مرزهای ایران و عراق اجرا شد (Kasiri & Dehghan Nejad, 2011). تاریخ کتابخانه‌های عمومی ایران نشان می‌دهد که در این دوران، به دلیل ورود صنعت چاپ به کشور، شمار متون و تولید انتشارات رشد یافت. با این وجود، کتابخانه عمومی به معنی امروزی، وجود نداشته و بجز کتابخانه‌هایی که در مدارس ایجاد شد، بیشتر کتابخانه‌ها به مدارس قدیمه، فیضیه‌ها، و کتابخانه‌های شاهزادگان و درباریان و افراد فاضل و ادیب تعلق داشتند (Mazinani, 2010)، بنابراین شیوع بیماری‌های مسری تأثیر چندانی در تعطیل شدن/نشدن این کتابخانه‌ها نداشته زیرا اولین کتابخانه عمومی به معنی امروزی در دوران پهلوی دوم افتتاح شد (کتابخانه پارک شهر تهران در سال ۱۳۴۰)؛ اگر بین استفاده از کتابخانه‌های عمومی و سطح سواد و سوادآموزی نیز مقایسه‌ای صورت بگیرد، شروع سوادآموزی در ایران به سال ۱۳۱۵ با تشکیل «سازمان تعلیمات اکابر» برمی‌گردد؛ در اولین سال ارائه برنامه‌های سوادآموزی توسط سازمان آموزش بزرگسالان (۱۳۳۴-۱۳۴۴)، تنها ۱۲۹۹۵ نفر در کلاس‌ها شرکت کرده‌اند (Rahdari, 1999)، بنابراین با توجه به اینکه تعداد افراد باسواد در دوران آخرین بیماری همه‌گیر قبل از کووید-۱۹، چندان زیاد نبودند، به احتمال بسیار زیاد، استفاده چندانی از کتابخانه‌های عمومی هم صورت نمی‌گرفته است؛ لذا تاریخ کتابخانه‌های عمومی در ایران، پیش از بیماری کووید-۱۹، شاهد تعطیلی سراسری این کتابخانه‌ها به دلیل جلوگیری از شیوع بیماری (یا هر دلیل دیگری) نبوده است. بررسی متون نیز گواهی بر این مدعاست. با این حال به دلایل دیگری، شاهد تعطیلی برخی کتابخانه‌های عمومی در کشور بوده‌ایم؛ هر چند اطلاعات چندانی در رابطه با سرنوشت کتابخانه‌های عمومی تعطیل شده در کشور در دست نیست و در متون علمی نیز مطالب چندانی در این رابطه مشاهده نشد ولی در اخبار منتشر شده در جراید و روزنامه‌ها مواردی از تعطیلی دائمی و موقت کتابخانه‌های عمومی به دلیل مسائلی مانند عدم انجام تعهدات شهرداری‌ها در پرداخت نیم‌درصد، تصمیمات مسئولین (به جهت گسترش فضای شهری)؛ نشست زمین ساختمان کتابخانه؛ زلزله؛ فرسودگی بیش از حد ساختمان کتابخانه؛ و اعتراضات گروه‌های آشوبگر (سوزاندن منابع کتابخانه) می‌توان اشاره کرد (Iran newspaper, 2007/12/06 and Resalat newspaper, 2008/03/01). در این میان، چون اکثر تعطیلی‌ها به صورت محدود و موقتی بوده؛ برای حل این مشکل افراد معمولاً از کتابخانه‌های دیگر برای رفع نیاز اطلاعاتی خود استفاده کرده‌اند. ضمن اینکه از سال ۱۳۹۳ با طرح عضویت سراسری، تا حدودی فرایند عضویت در کتابخانه‌ها و امانت کتاب تسهیل شده و افراد با عضویت در یک کتابخانه قادر به استفاده از تمامی کتابخانه‌های عمومی شهر، منطقه، و کشور شدند.

بحث توجه به مسأله شیوع بیماری‌های واگیردار و کتابخانه‌های عمومی در سطح جهانی نسبت به بررسی وضعیت ایران، مقداری متفاوت است؛ در غرب، مفهوم «کتاب‌های مسری» (Contagious Books) در اواخر قرن ۱۹م ظهور کرد، زمانی که اختلاف میان حوزه پزشکی و کتابخانه ایجاد شد. از آنجائی که انتشار این مفهوم به «جنبش بهداشت عمومی» (Public Health Movement) و «جنبش کتابخانه عمومی» (Public Library Movement) در آن زمان مربوط بود، به دنبال موفقیت این دو جنبش در اواسط قرن بیستم، تنش «ترس کتاب» (Book Scare) ایجاد شده توسط این مفهوم نیز کاهش یافت. «جنبش کتابخانه

۱. طرحی که تنها پنج سال دوام آورد؛ البته پس از آن طرح‌های دیگری نیز در همین راستا ارائه و اجرا شد (Rahdari, 1999)

عمومی» در غرب ظهور «مفهوم کتاب مسری» را برانگیخت. این سؤال که آیا کتاب‌ها می‌توانند موجب سرایت بیماری‌ها شوند؛ نخستین بار توسط W.F.Pool (1879) کتابدار امریکایی، مطرح شد. به دلیل پیشرفت متخصصان پزشکی و این همه-گیری، «مفهوم کتاب مسری» باعث واکنش‌های دولت‌ها پس از سال ۱۸۷۹ در غرب شد که اصطلاحاً «جنبش بهداشت عمومی» نامیده شد. در سال ۱۸۸۸ دولت انگلیس در زمان شیوع آبله در این کشور، قوانینی برای مقابله با کتاب‌های کتابخانه عمومی وضع کرد. پزشکان موظف بودند به بیماران خود یادآوری کنند که کتاب‌های خود را برگردانده و اسامی بیماران را به کتابخانه‌ها گزارش دهند. کتابخانه‌ها فهرستی از بیماران مسری نگه می‌داشتند، خدمات خود را به این بیماران متوقف می‌کردند و با دقت به کتاب‌های امانت گرفته رسیدگی می‌کردند (کتاب‌ها یا به یک محل خاص برای سوزاندن یا بیمارستان‌های واگیر فرستاده می‌شدند که فقط توسط بیماران مورد استفاده قرار گیرند) (Zheng, 2016). در آن روزها هیچ کس نمی‌توانست به این سؤال پاسخ دهد که آیا کتاب‌ها حامل ویروس‌ها هستند یا خیر، در حالی که این مسأله توجه حوزه پزشکی را به خود جلب کرده بود، و چند پزشک ادعا کردند که کتاب‌ها می‌توانند بیماری‌های مسری مانند آبله و سرخک را منتقل کنند. برخی از پزشکان به محدود کردن «خدمات خواندن» برای بیماران مسری پرداختند و پیشنهاد کردند که کتاب‌های امانت گرفته شده توسط این افراد به آتش کشیده شود (Greenberg, 1988). این چالش میان پزشکان وجود داشت تا اینکه در نهایت علم پزشکی اعلام کرد که خطر کتاب‌های مسری محدود است. با ظهور اقدامات پیچیده‌تر بهداشت عمومی مانند واکسیناسیون و بهبود استانداردهای بهداشتی، نگرانی در مورد کتابخانه‌ها به عنوان «پیشگامان بیماری» تا دهه ۱۹۳۰ به طرز چشمگیری کاهش یافت (McClary, 1985). همچنین (Hempel et al. 2014) در اثر خود به بررسی میزان آلودگی و بیماری‌زایی کتاب‌ها و کتابخانه‌های عمومی پرداختند. هر چند تاریخ کتابخانه‌ها به یاد ندارد که منشأ گسترش یک ویروس همه‌گیر کتابخانه‌های عمومی باشند (Greenberg, 1988).

در این قسمت لازم است اشاره‌ای به پیشینه تعطیلی کتابخانه‌های عمومی (فارغ از علت تعطیلی) شود؛ چرا که دلایل متنوعی برای تعطیلی کتابخانه‌های عمومی در میان جوامع مختلف مشاهده شده است؛ به عنوان نمونه، حزب محافظه‌کار به رهبری ماگارت تاجر (Margaret Thatcher)، در دهه ۱۹۸۰ چشم‌گیرترین تأثیر را بر کتابخانه‌های عمومی انگلیس از طرف مقامات مسئول داشت که حاصل آن تعطیلی کتابخانه‌ها در روزهای شنبه و بعد از ظهرها بوده است (Proctor, Usherwood & Sobczyk, 1996). (Murray, 2014)؛ (Proctor, Usherwood & Sobczyk, 1996) تعطیلی موقت خدمات به دلیل اعتصاب هشت هفته‌ای کارکنان کتابخانه عمومی شفیلد در ۱۹۹۵ را بر رفتار و نگرش کاربران را بررسی کردند. یافته‌های حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد ۸۹٪ از کاربران مورد مطالعه حداقل به یک دلیل، خدمات کتابخانه را از دست داده بودند؛ نظرسنجی از اعضای کتابخانه نشان داد ۴۷٪ از پاسخ‌دهندگان جایگزینی برای خدمات کتابخانه پیدا نکردند. (Reilly 1997) پژوهشی مربوط به تأثیر تعطیلی کتابخانه‌های عمومی شفیلد بر کودکان و نوجوانان انجام داد؛ این پژوهش نشان داد معلمان و والدین نتوانستند جایگزینی برای کتابخانه‌های عمومی برای کودکان پیدا کنند و موارد جایگزین مسائل و مشکلاتی با خود به همراه داشتند. جستجوها نشان داد تنها موردی که در آن تمامی کتابخانه‌های یک کشور در بازه زمانی نسبتاً طولانی (حدوداً بیست سال) تعطیل بوده‌اند، کشور ترکمنستان در دوران ریاست Safar Murat Niyazov (1990-2006) بوده است؛ وی دستور تعطیلی تمامی کتابخانه‌های عمومی ترکمنستان را صادر کرد (Iran's Book News Agency, 2010/04/05)، دولت پس از Niyazov، در سال ۲۰۱۰ مجدداً کتابخانه‌های این کشور را بازگشایی کرد. (Koontz, Jue, Bishop (2009) به بررسی کتابخانه‌های تعطیل شده در ایالات متحده آمریکا در سال‌های ۱۹۹۹ تا ۲۰۰۳ پرداختند. در این پژوهش مشاهده شد که تعداد ۱۳۴ کتابخانه به صورت دائم و ۱۰۵ کتابخانه موقتاً تعطیل شده است. از جمله دلایل تعطیلی این کتابخانه‌ها می‌توان به مواردی مانند بازسازی و تعمیر، افتتاح یک کتابخانه دیگر در همان محله؛ محدودیت بودجه؛ ادغام با یک کتابخانه دیگر؛ عدم استفاده؛ کاهش ناگهانی بودجه؛ کاهش در ساعات؛ کاهش تعداد کارکنان؛ هزینه بالای نوسازی؛ دلایل سیاسی و مانند آن می‌توان اشاره کرد.

۱. مخصوصاً در مورد کتاب‌هایی که به وسیله انگشتانی مرطوب (با آب دهان) توروک می‌شدند؛)، کتابداران می‌دانند که بعضاً در میان کتاب‌های برگشتی، چه موارد غیربهداشتی قابل مشاهده است!

در این میان «عدم استفاده» رایج‌ترین دلیل برای تعطیلی دائمی کتابخانه‌های عمومی مطرح شده است. (Robertson 2016) در اثر خود به مجموعه‌ای از حوادث طبیعی و بیماری‌های همه‌گیر و اثر آن بر کتابخانه‌های عمومی پرداخته است. بیماری لژیونرها (Legionnaires' disease) که در اواسط دهه ۱۹۷۰ به سرخط خبرها تبدیل شده بود، کتابداران نگران رشد این بیماری مضر در محل کار خود بودند. زیرا احتمال شیوع این بیماری همانند آنچه در سال‌های ۱۹۱۸ تا ۱۹۱۹ رخ داد، ترس از بیماری را در محل کار افزایش داد. منابع امانتی برنگشته در این مدت، می‌توانستند مشکل ساز باشند. (Efiong 2019) اشاره می‌کند در سال ۲۰۱۲ تعداد ۲۰۰ کتابخانه در انگلیس تعطیل شدند. تعطیل شدن‌هایی که ریشه در تصمیمات و برنامه‌های دولتی و مقامات محلی و محدودیت بودجه داشته، و بدون توجه به نیازهای اطلاعاتی ساکنان انجام شده است. وی در پژوهش خود با استفاده از مدل ابزار مکان‌یابی-تخصیص (Location-allocation model)، به شناسایی ۱۰ کتابخانه در شهر Leicestershire پرداخت که با تعطیل شدن این کتابخانه‌ها، هم ۲۰ درصد هزینه‌ها صرفه‌جویی می‌شود و هم به دلیل نزدیکی سایر کتابخانه‌ها، ارائه خدمات به ساکنان همچنان ارائه می‌شود، (Wang & Lund 2020) به اطلاعیه‌های ۵۰ کتابخانه‌های عمومی بزرگ در ایالات متحده در طول پاندمی کووید-۱۹ پرداخته است؛ این پژوهش نشان دهد اخبار برنامه‌های به تعلیق درآمده، اطلاعیه درباره دسترسی منابع کتابخانه‌ای از راه دور، پیوند به منابع سلامتی، و اخبار تعطیلی کتابخانه در صدر اطلاعیه‌ها و اخبارهای کتابخانه‌های مورد بررسی در این دوره بوده است. (Ladan, Haruna & Madu 2020) در مقاله تحلیلی خود به تأثیر رسانه‌های اجتماعی در اشاعه اطلاعات غلط و گمراه‌کننده در رابطه با ویروس کووید-۱۹ و نقش کتابخانه‌های نیجریه در جلوگیری از این مسأله پرداخته است. بدین ترتیب، همانطور که مشاهده شد بررسی متون حکایت از تعطیلی موردی در کتابخانه‌های عمومی در اثر شیوع بیماری‌های واگیر دارد که در برخی موارد، راهکارهایی مانند سوزاندن کتاب‌های آلوده به ویروس، محدودیت‌های ورود افراد ناقل بیماری به کتابخانه، و تعیین مجازات‌هایی برای متخلفان شناسایی شده است.

بنابر گزارش IFLA (2020/04/09) اکثر کتابخانه‌های عمومی دنیا برای مواجهه و مقابله با ویروس کووید-۱۹، تعطیل، و در برخی موارد نیمه تعطیل شدند؛ پیامدی که برای کتابخانه‌های عمومی -بالاخص در کشور ما- تقریباً تازگی داشته است. این امر طبعاً پیامدهای نامشخصی برای کتابخانه‌ها، کارکنان، و مشتریان کتابخانه دارد. دسته‌بندی خدمات حضوری و غیرحضوری کتابخانه‌های عمومی کشور نشان می‌دهد مهمترین هدف کاربران برای استفاده از خدمات کتابخانه‌ای و دستیابی به محتوای منابع، صرفاً با مراجعه حضوری تحقق می‌باید لازم به ذکر است که فعالیت‌های حضوری مربوط به کاربران شامل امانت و بازگشت کتاب، استفاده از سالن‌های مطالعه، و برنامه‌های فرهنگی حضوری کتابخانه مانند قصه‌گویی، جلسات مطالعاتی، نمایشگاه‌های کتاب، نشست‌های کتاب‌خوان؛ و فعالیت‌های غیرحضوری شامل جستجوی کتاب، درخواست تمدید و رزرو کتاب، و درخواست عضویت هستند. به دنبال آن، کتابداران کمتر شاهد انجام کار کتابداری بدون کتابخانه بوده‌اند و به نظر می‌رسد مفهوم «کتابدار بدون کتابخانه» در عمل تحقق یافته است. زیرا تقریباً در تمامی کتابخانه‌های عمومی کشور، برای دستیابی به محتوای منابع، لازم است تا مراجعه حضوری به کتابخانه صورت گیرد، اما این اتفاق بی‌سابقه و حتی دور از ذهن، باعث شده موضوع میزان آمادگی کتابخانه‌های عمومی برای مواجهه با آن قابل تأمل باشد؛ مخصوصاً اینکه که استفاده از ابزارهای تا حدودی جایگزین (مانند رسانه‌های مجازی) پیش از تعطیلی خدمات حضوری، در کتابخانه‌های عمومی کشور ما چندان معمول نبودند. بنابراین تعطیلی ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹ توانسته است بر عملکرد کتابخانه تأثیرگذار باشد؛ لذا مهمترین مسأله‌ای که در این پژوهش به آن پرداخته شده این است که نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها، و تهدیدهای تعطیلی خدمات حضوری کتابخانه‌های عمومی (ناشی از جلوگیری از شیوع ویروس کووید-۱۹) چه هستند؟ و کتابخانه‌های عمومی در این شرایط در چه موقعیت راهبردی قرار دارند؟ تا پس از شناسایی این موارد بر اساس تحلیل SOWT، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و راهکارهای مناسب و متناسب برای هر کدام ارائه شود.

- همانطور که پیشتر اشاره شد هدف پژوهش حاضر بررسی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها، و تهدیدهای کتابخانه‌های عمومی در تعطیلات اضطراری ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹ و شناسایی موقعیت راهبردی کتابخانه‌های عمومی است؛ و بر همین اساس، سؤالات پژوهش بدین شرح هستند:
- ۱) از نظر کتابداران کتابخانه‌های عمومی کشور، نقاط قوت کتابخانه‌های عمومی در دوران تعطیلی خدمات حضوری ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹ کدامند و رتبه‌بندی آن‌ها چگونه است؟
 - ۲) از نظر کتابداران کتابخانه‌های عمومی کشور، رتبه‌بندی نقاط قوت کتابخانه‌های عمومی در دوران تعطیلی خدمات حضوری ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹ کدامند و رتبه‌بندی آن‌ها چگونه است؟
 - ۳) از نظر کتابداران کتابخانه‌های عمومی کشور، رتبه‌بندی فرصت‌های ایجاد شده در تعطیلی خدمات حضوری کتابخانه‌های عمومی ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹ کدامند و رتبه‌بندی آن‌ها چگونه است؟
 - ۴) از نظر کتابداران کتابخانه‌های عمومی کشور، رتبه‌بندی تهدیدهای ایجاد شده در تعطیلی خدمات حضوری کتابخانه‌های عمومی ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹ کدامند و رتبه‌بندی آن‌ها چگونه است؟
 - ۵) کتابخانه‌های عمومی کشور در شرایط تعطیلی خدمات حضوری ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹ در چه وضعیت راهبردی هستند؟
 - ۶) چه راه کارها و راهبردهایی متناسب با شرایط تعطیلی کتابخانه‌های عمومی می‌توان ارائه کرد؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به لحاظ هدف، از نوع تحقیقات کاربردی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها، در زمره تحقیقات توصیفی-پیمایشی و بر حسب ماهیت داده‌ها، از نوع تحقیقات کمی است. در پژوهش حاضر، ابتدا متون مربوطه به صورت گسترده مورد مطالعه قرار گرفتند و گویه‌های پرسشنامه (نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها) شناسایی گردید؛ سپس گویه‌های شناسایی شده، برای اخذ نظرات خبرگان، در قالب یک سیاه‌واری در اختیار ۷ نفر از متخصصان حوزه کتابخانه‌های عمومی (افراد) که فعالیت‌های علمی عمده‌ای درباره کتابخانه‌های عمومی انجام داده‌اند) قرار گرفته و مورد بررسی قرار گرفت. پس از اخذ نظرات خبرگان در مورد اهمیت و عدم اهمیت گویه‌های سیاه‌واری، پرسشنامه‌ای طراحی شده و جهت تعیین روایی صوری و محتوایی در اختیار ۳ نفر از صاحب‌نظران قرار گرفت و به کتابخانه‌های عمومی تمامی استان‌های کشور ارسال شد. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه کتابداران کتابخانه‌های عمومی کشور بوده است. با توجه به اینکه تعداد کل کتابداران کتابخانه‌های عمومی تا زمان اجرای این پژوهش ۵۲۴۵ نفر بوده‌اند؛ بر اساس جدول کرجسی و مورگان (۱۹۷۰) تعداد ۳۸۲ نمونه کفایت می‌کند، با این حال، به دلیل تنوع و تفاوت در شرایطی مانند سطح امکانات و خدمات کتابخانه‌های عمومی در استان‌ها وجود دارد، سعی شد داده‌های بیشتری جمع‌آوری شود. برای نمونه‌گیری از روش سهمیه‌بندی به تفکیک استان‌ها استفاده شده است، در نهایت تعداد ۶۲۵ پرسشنامه (۱۲ درصد از کل جامعه) بازگشت داده شده است. بدین ترتیب که در پرسشنامه‌های تکمیلی گزینه «نام استان» الزامی بوده تا مشخص شود از هر استان به چه نسبتی در این پژوهش شرکت کرده‌اند؛ در استان‌هایی که تعداد کتابداران تکمیل‌کننده پرسشنامه‌ها کمتر از نسبت تعیین شده بود، ارسال پرسشنامه تکرار شد. به دلیل تعطیلی کتابخانه‌ها در ایام شیوع ویروس کووید-۱۹، با همکاری نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور (اداره کل پژوهش و نوآوری)، از طریق مکاتبه با ادارات کل کتابخانه‌های عمومی استان‌ها، پرسشنامه به صورت آنلاین، توزیع شده است. پرسشنامه در قالب ۶۳ گویه در چهار بُعد نقاط قوت (۱۴ گویه)، نقاط ضعف (۲۳ گویه)، فرصت‌ها (۱۲ گویه) و تهدیدهای (۱۴ گویه) تعطیلی کتابخانه‌های عمومی به دلیل شیوع بیماری کووید-۱۹ تهیه و تدوین شده است. روایی صوری پرسشنامه با اعمال نظرات ۳ نفر از خبرگان و اساتید حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی و پایایی پرسشنامه از طریق آزمون آلفای کرونباخ (۰/۸۹) مورد تأیید

قرار گرفت. آمار توصیفی مانند میانگین، فراوانی، و آمار استنباطی فریدمن به منظور رتبه‌بندی قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها، و تهدیدها استفاده شد. از روش تحلیل SOWT نیز به منظور شناسایی وضعیت راهبردی کتابخانه‌های عمومی استفاده شده است. بدین ترتیب که به منظور رسیدن به اهداف تحقیق، با تحلیل داده‌ها، ابتدا ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و ماتریس ارزیابی عوامل خارجی تشکیل، و سپس با کمک نتایج حاصل از این ماتریس‌ها و تشکیل ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی، به تحلیل وضعیت کتابخانه‌های عمومی کشور در شرایط تعطیلی ناشی از بیماری کووید-۱۹ پرداخته شد.

یافته‌ها

بررسی وضعیت جمعیت‌شناختی جامعه مورد مطالعه نشان می‌دهد با توجه به تعداد کتابداران هر استان، استان‌های تهران، اصفهان، و خوزستان بیشترین سهم و بیشترین مشارکت را در این فعالیت پژوهشی داشته‌اند. همانطور که پیشتر اشاره شد، با توجه به اینکه تعداد کل کتابداران کشور ۵۲۴۵ نفر است بر اساس جدول Krejcie & Morgan (1970) تعداد ۳۸۲ نفر نمونه لازم است، بر این اساس سهم هر استان در جدول (۱) مشخص شده است؛ با این حال تعداد پرسشنامه‌های بیشتری (۶۲۵ پرسشنامه) تکمیل و بازگشت داده شده است.

جدول ۱: وضعیت پاسخ‌دهندگان به تفکیک استان

Table 1: Status of respondents by province

استان	تعداد کتابداران	درصد سهم هر استان	تعداد پاسخ‌دهندگان نهایی	استان	تعداد کتابداران	درصد سهم هر استان	تعداد پاسخ‌دهندگان نهایی
تهران	394	8	51	چهارمحال و بختیاری	121	2	14
اصفهان	378	7	44	اردبیل	117	2	14
خوزستان	335	6	39	البرز	116	2	14
فارس	330	6	39	کردستان	114	2	14
آذربایجان شرقی	327	6	38	گلستان	114	2	13
کرمان	255	5	34	خراسان جنوبی	109	2	12
خراسان رضوی	243	5	30	سمنان	106	2	12
مازندران	234	4	28	بوشهر	103	2	12
یزد	200	4	24	لرستان	97	2	11
گیلان	182	3	22	سیستان و بلوچستان	95	2	11
کرمانشاه	167	3	20	هرمزگان	93	2	10
آذربایجان غربی	158	3	19	قزوین	88	2	10
همدان	155	3	18	ایلام	77	1	10
مرکزی	137	3	15	خراسان شمالی	75	1	9
زنجان	126	2	15	قم	74	1	9
کهگیلویه و بویراحمد	125	2	14				
مجموع	5245		625		100		

همانطور که در جدول (۱) مشاهده می‌شود مدرک کارشناسی ارشد با تعداد ۳۰۳ نفر (۴۸/۵٪) و زنان با تعداد ۳۵۸ نفر (۵۷٪) بیشترین فراوانی را در میان پاسخ‌دهندگان به پژوهش حاضر داشته‌اند.

جدول ۲: وضعیت جنسیت و مدرک تحصیلی پاسخ‌دهندگان

Table 2: Respondents' gender and degree of education status

جنسیت	مدرک تحصیلی	تعداد	درصد
زن	کمتر از کاردانی	2	(0.3%)
زن	کاردانی	31	(5%)
مرد	کارشناسی	263	(42.1%)
نامشخص	کارشناسی ارشد	303	(48.5%)
	دکتری	9	(1.4%)
	نامشخص	17	(2.7%)

در ادامه سعی شده است به پرسش‌های مطرح شده در پاسخ حاضر پاسخ داده شود.

پرسش اول: از نظر کتابداران کتابخانه‌های عمومی کشور، رتبه‌بندی نقاط قوت کتابخانه‌های عمومی در دوران تعطیلی خدمات حضوری ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹ چگونه است؟

جدول ۳: رتبه‌بندی نقاط قوت کتابخانه‌های عمومی در شرایط تعطیلی خدمات حضوری با آزمون فریدمن

Table 3: Ranking the strengths of public libraries in the conditions of face-to-face services closure with the Friedman test

میانگین رتبه	گویه‌ها
9	S ₁ امکان جستجوی کتاب از طریق سامانه اینترنتی مدیریت یکپارچه کتابخانه‌های عمومی کشور «سامان»
8.68	S ₂ داشتن پورتال‌های فعال کتابخانه‌های عمومی جهت اطلاع‌رسانی‌ها
8.55	S ₃ امکان تمدید کتاب از طریق سامانه اینترنتی مدیریت یکپارچه کتابخانه‌های عمومی کشور «سامان»
8.53	S ₄ داشتن نیروی انسانی خلاق جهت ارائه خدمات خلاقانه در زمان تعطیلی کتابخانه
8.5	S ₅ داشتن نیروی انسانی آشنا با سواد فناوری
7.68	S ₆ قابلیت انجام برخی فعالیت‌های کتابخانه‌ای به صورت مجازی
7.59	S ₇ امکان استفاده از بخش پیامکی سامانه مدیریت یکپارچه کتابخانه‌های عمومی کشور «سامان» برای اطلاع‌رسانی
7.54	S ₈ توانایی توسعه سواد در حوزه بهداشت عمومی
7.52	S ₉ امکان معرفی منابع و پایگاه‌های اطلاعات علمی آزاد (رایگان) به اعضا از طریق فضای مجازی
6.94	S ₁₀ امکان ثبت نام کاربران به صورت مجازی با استفاده از سامانه مدیریت یکپارچه کتابخانه‌های عمومی کشور
6.59	S ₁₁ مرجعی توانمند در شناسایی مراجع و منابع اطلاعاتی موثق برای کسب اطلاعات در مورد بحران‌ها (مانند کووید-۱۹)
6.26	S ₁₂ برقراری ارتباط با سازمان‌های ذی‌ربط در حوزه مدیریت بحران
5.99	S ₁₃ امکان ارائه برخی خدمات به صورت تلفنی
5.65	S ₁₄ امکان ارائه برخی خدمات با استفاده از رایانامه (ایمیل)

Asymp. Sig	df	chi-square	No.
0.000	13	784.149	625

رتبه‌بندی نقاط قوت کتابخانه‌های عمومی نشان می‌دهد که از نظر کتابداران خدمات مجازی کتابخانه از جمله "امکان جستجوی کتاب از طریق سامانه اینترنتی مدیریت یکپارچه کتابخانه‌های عمومی کشور «سامان» توسط کاربران" با رتبه میانگین ۹، "داشتن پورتال‌های فعال کتابخانه‌های عمومی جهت اطلاع‌رسانی‌ها (اخبار، آموزش از راه دور، معرفی کتاب، تبلیغات جشنواره‌های کتابخوانی، و...)" با رتبه میانگین ۸/۶۸، و "امکان تمدید کتاب از طریق سامانه اینترنتی مدیریت یکپارچه

کتابخانه‌های عمومی کشور «سامان» با رتبه میانگین ۸/۵۵ مهمترین نقاط قوت کتابخانه‌های عمومی در ایام تعطیلی خدمات حضوری کتابخانه محسوب می‌شوند (جدول ۳).

پرسش دوم: از نظر کتابداران کتابخانه‌های عمومی کشور، رتبه‌بندی نقاط ضعف کتابخانه‌های عمومی در دوران تعطیلی خدمات حضوری ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹ چگونه است؟

جدول ۴: رتبه‌بندی نقاط ضعف کتابخانه‌های عمومی در شرایط تعطیلی خدمات حضوری با آزمون فریدمن

Table 4: Ranking the weaknesses of public libraries in the conditions of face-to-face services closure with the Friedman test

رتبه میانگین	گویه‌ها	
15.23	عدم توانایی ارائه خدماتی مانند اینترنت رایگان به کاربران در زمان تعطیلی (مشابه برخی کشورها)	W ₁
14.94	عدم وجود برنامه و امکانات برای ارائه خدمات به جامعه محروم از اینترنت در ایام تعطیلی کتابخانه‌ها	W ₂
14.75	عدم بسترسازی لازم برای ایجاد کتابخانه‌های دیجیتال در کتابخانه‌های عمومی	W ₃
13.95	عدم وجود نسخه تمام متن الکترونیکی از منابع	W ₄
13.52	عدم وجود کتاب‌های صوتی در کتابخانه‌های عمومی جهت ارائه به کاربران	W ₅
13.34	عدم وجود منابع الکترونیک آموزشی جهت برگزاری دوره‌های آنلاین در زمینه‌های مختلف به کاربران	W ₆
13.13	عدم اطلاع کافی از رفتار اطلاع‌جویی مردم در ایام تعطیلی کتابخانه‌ها	W ₇
12.83	عدم تدوین برنامه مدیریت بحران کتابخانه‌ها قبل از وقوع بحران	W ₈
12.8	عدم آموزش‌های لازم به کتابداران برای فعالیت‌های دورکاری	W ₉
12.52	نداشتن شبکه ارتباطی با اعضای کتابخانه جهت اطلاع‌رسانی‌های لازم	W ₁₀
12.49	عدم پیش‌بینی و برنامه‌ریزی قبلی برای تعطیلی طولانی مدت خدمات حضوری کتابخانه	W ₁₁
11.84	عدم اطمینان از داشتن ابزار لازم برای دورکاری توسط کارکنان	W ₁₂
11.6	پراکندگی فعالیت‌های کلیه کتابخانه‌ها در فضای مجازی	W ₁₃
11.25	عدم استفاده از فضای مجازی به اندازه قابلیت‌هایی که این فضا برای ارائه خدمات کتابخانه‌ای دارد	W ₁₄
11.13	عدم وجود دستورالعمل یا بخشنامه‌ای مناسب در ایام اضطراری منجر به تعطیلی کتابخانه‌ها	W ₁₅
10.9	عدم اطلاع کتابداران از قانون مدیریت بحران کشور	W ₁₆
10.78	نداشتن سرعت عمل در تهیه بسته‌های اطلاعاتی معتبر در شرایط بحرانی (مانند کووید-۱۹)	W ₁₇
10.67	عدم اطمینان از توانایی کارکنان برای دورکاری	W ₁₈
10.39	فقدان تیم مدیریت بحران در سازمان کتابخانه‌ها	W ₁₉
10.3	عدم برقراری ارتباطات لازم با سازمان مدیریت بحران	W ₂₀
10.06	مشکلات پیگیری مجوزهای لازم جهت حضور در فضای مجازی	W ₂₁
9.72	موازی کاری و عدم یکپارچگی فعالیت‌های کارکنان و کتابداران کتابخانه‌ها	W ₂₂
7.84	عدم توانایی فنی کتابداران جهت استفاده از فضای مجازی بالاخص رسانه‌های اجتماعی	W ₂₃
	Asymp. Sig	No.
	0.000	625
	df	chi-square
	22	1.501E3

مطابق جدول (۴) رتبه‌بندی نقاط ضعف کتابخانه‌های عمومی نشان می‌دهد که از نظر کتابداران گویه‌های "عدم توانایی ارائه اینترنت رایگان به کاربران در زمان تعطیلی (مشابه برخی کشورها)" (با میانگین رتبه ۱۵/۲۳)، "عدم وجود برنامه و امکانات برای ارائه خدمات به جامعه محروم از اینترنت در ایام تعطیلی کتابخانه‌ها" (با میانگین رتبه ۱۴/۹۴)، و "عدم بسترسازی لازم برای ایجاد کتابخانه‌های دیجیتال در کتابخانه‌های عمومی" (با میانگین رتبه ۱۴/۷۵) مهمترین نقاط ضعف کتابخانه‌های عمومی در ایام تعطیلی خدمات حضوری کتابخانه محسوب می‌شوند.

پرسش سوم: از نظر کتابداران کتابخانه‌های عمومی کشور، رتبه‌بندی فرصت‌های ایجاد شده در تعطیلی خدمات حضوری کتابخانه‌های عمومی ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹ چگونه است؟

همانطور که در جدول (۵) مشاهده می‌شود رتبه‌بندی فرصت‌های ایجاد شده در ایام تعطیلی خدمات حضوری کتابخانه ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹ نشان می‌دهد مواردی مانند "فرصت بیشتر برای مطالعه با توجه به قرنطینه خانگی افراد" (با میانگین رتبه ۸/۱۴)، "تأکید بر تعریف کتابخانه‌های عمومی به عنوان مراکز اشاعه اطلاعات موثق و معتبر" (با میانگین رتبه ۷/۴۱)، و "استفاده بیشتر از «فضای مجازی» به عنوان یک ابزار دائمی برای ارائه خدمات کتابخانه‌ها" (با میانگین رتبه ۷/۲۳) مهمترین فرصت‌ها در این رابطه محسوب می‌شوند.

جدول ۵: رتبه‌بندی فرصت‌های تعطیلی خدمات حضوری برای کتابخانه‌های عمومی بر اساس آزمون فریدمن

Table 5: Ranking the opportunities of face-to-face services closure for public libraries with the Friedman test

رتبه میانگین	گویه‌ها
8.14	O ₁ فرصت بیشتر برای مطالعه با توجه به قرنطینه خانگی افراد
7.41	O ₂ تأکید بر تعریف کتابخانه‌های عمومی به عنوان مراکز اشاعه اطلاعات موثق و معتبر
7.23	O ₃ استفاده بیشتر از «فضای مجازی» به عنوان یک ابزار دائمی برای ارائه خدمات کتابخانه‌ها
7.27	O ₄ امکان ورود کتابخانه‌ها به مسأله کاهش اضطراب و افزایش تاب‌آوری جامعه در فضای مجازی
7.09	O ₅ معرفی کتابخانه به جامعه به عنوان سازمان مشارکت‌کننده در بحران
7.07	O ₆ افزایش دامنه فعالیت‌های کتابخانه‌ها به واسطه ارتباطات میان شبکه‌های مجازی خانواده و دوستان
6.59	O ₇ استفاده حدود ۱۸ میلیون خانوار ایرانی از اینترنت (سرشماری ۱۳۹۶)
6.35	O ₈ عدم آسیب رسانی کووید-۱۹ به ساختمان کتابخانه (در مقایسه با سایر بحران‌ها)
6.28	O ₉ افزایش فعالیت‌های کتابخانه به عنوان سازمان اجتماعی به واسطه همکاری در فعالیت‌های خیریه
5.42	O ₁₀ عدم آسیب رسانی کووید-۱۹ به مجموعه کتابخانه (در مقایسه با سایر بحران‌ها)
5.39	O ₁₁ امکان فعالیت‌های ۲۴ ساعته (خدمات ۷/۲۴) با توجه به فضای مجازی
3.87	O ₁₂ امکان استفاده از ساختمان کتابخانه برای اسکان بیماران یا تولید مواد بهداشتی مورد نیاز جامعه مانند ماسک
	Asymp. Sig. df chi-square No.
	0.000 11 987.182 625

پرسش چهارم: از نظر کتابداران کتابخانه‌های عمومی کشور، رتبه‌بندی تهدیدهای ایجاد شده در تعطیلی خدمات حضوری کتابخانه‌های عمومی ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹ چگونه است؟

رتبه‌بندی تهدیدهایی که تعطیلی خدمات حضوری کتابخانه می‌تواند برای کتابخانه‌های عمومی فراهم کند نشان می‌دهد از نظر کتابداران مواردی مانند "در نظر گرفتن کتاب به عنوان حامل ویروس (به دلیل دست به دست شدن)" (با میانگین رتبه ۹/۳۹)، "تعطیلی سالن‌های مطالعه گروهی" (با میانگین رتبه ۸/۸۶)، و "عدم آگاهی کافی سایر سازمان‌های مدیریت بحران از ظرفیت کتابخانه‌ها در هنگام بحران" (با میانگین رتبه ۸/۴۷) مهمترین تهدیدهای تعطیلی خدمات حضوری برای کتابخانه‌های عمومی محسوب می‌شوند (جدول ۶).

جدول ۶: رتبه‌بندی تهدیدهای تعطیلی خدمات حضوری برای کتابخانه‌های عمومی بر اساس آزمون فریدمن

Table 6: Ranking the threats of face-to-face services closure for public libraries with the Friedman test

رتبه	میانگین رتبه	گویه‌ها
T ₁	9.39	در نظر گرفتن کتاب به عنوان حامل ویروس (به دلیل دست به دست شدن)
T ₂	8.86	تعطیلی سالن‌های مطالعه گروهی
T ₃	8.47	عدم آگاهی کافی سایر سازمان‌های مدیریت بحران از ظرفیت کتابخانه‌ها در هنگام بحران
T ₄	8.32	عدم آگاهی کافی سایر سازمان‌های فوریت بحران‌ها از نقش مهم کتابخانه‌ها در بازیابی اطلاعات موثق
T ₅	7.94	فقر متون علمی در مورد قابلیت‌های کتابخانه‌ها در شرایط تعطیلی اضطراری
T ₆	7.92	عدم دسترسی به منابع کتابخانه توسط کاربران
T ₇	7.71	نادیده گرفتن نقش کتابخانه‌ها در قانون مدیریت بحران کشور
T ₈	7.59	تعطیل شدن ساختمان کتابخانه‌ها
T ₉	7.1	تعطیلی کلیه فعالیت‌های فرهنگی حضوری کتابخانه‌ها
T ₁₀	7.01	احتمال بازگشت کتابخانه‌های عمومی به نظام قفسه بسته به دلیل رعایت مسائل بهداشتی
T ₁₁	6.76	هجوم منابع اطلاعاتی مختلف در رابطه با بحران‌ها (مانند بیماری کووید-۱۹) و سردرگمی افراد جوینده اطلاعات
T ₁₂	6.71	نگرانی از کاهش احتمالی میزان مراجعه به کتابخانه‌های عمومی (پس از بازگشایی)
T ₁₃	5.73	احساس عدم امنیت اطلاعات شخصی در فضای مجازی برای افراد
T ₁₄	5.48	کم رنگ شدن نقش کتابخانه‌ها به عنوان مرجع رسمی اشاعه اطلاعات موثق در فضای مجازی به دلیل منابع دیگر
		Asymp. Sig.
		df
		chi-square
		No.
		0.000
		13
		824.785
		625

پرسش پنجم: کتابخانه‌های عمومی کشور در شرایط تعطیلی خدمات حضوری ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹ در چه وضعیت راهبردی هستند؟

به منظور پاسخ به پرسش پنجم لازم است از تحلیل SOWT استفاده شود، SOWT ابزاری برای ارائه تحلیل وضعیت موجود بوده و به طور خلاصه اینگونه می‌توان بیان کرد که هر سازمان در گام اول دارای راهبردهای معینی است. سپس با استفاده از ماتریس SOWT این راهبردها به لحاظ سازگاری با محیط درونی (نقاط قوت و ضعف) و محیط بیرونی (فرصت‌ها و تهدیدها) مورد ارزیابی قرار می‌گیرند. در ماتریس SOWT با کنار هم قرار دادن فرصت‌های بیرونی در کنار نقاط قوت و ضعف درونی، موجب برانگیختن ذهن برنامه‌ریزان و مدیران در یافتن راهکارها و راهبردهایی جهت بهره‌برداری بهینه از فرصت‌ها با استفاده از نقاط قوت (SO: راهبردهای تهاجمی) و رفع ضعف‌های درونی با استفاده از این فرصت‌ها (WO: راهبردهای رقابتی) می‌شود. همچنین با کنار هم قرار دادن تهدیدهای بیرونی در کنار نقاط قوت و ضعف، در این ماتریس، فکر را به سمت یافتن راهکارهایی که موجب رفع تهدیدهای بیرونی با استفاده از نقاط قوت (ST: راهبردهای تنوع) و نیز راهکارهایی که از افزایش تهدیدها و ضعف جلوگیری کنند (WT: راهبردهای دفاعی) سوق می‌دهد (عالمی نیسی، ۱۳۹۳). به منظور شناسایی موقعیت راهبردی کتابخانه‌های عمومی در ایام تعطیلی خدمات حضوری ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹، لازم است تا ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و ماتریس ارزیابی عوامل خارجی تعیین شود. بدین ماتریس ارزیابی عوامل داخلی در جدول (۷) نشان داده شده است.

جدول ۷: ماتریس ارزیابی عوامل داخلی

Table 7: Internal factors evaluation matrix

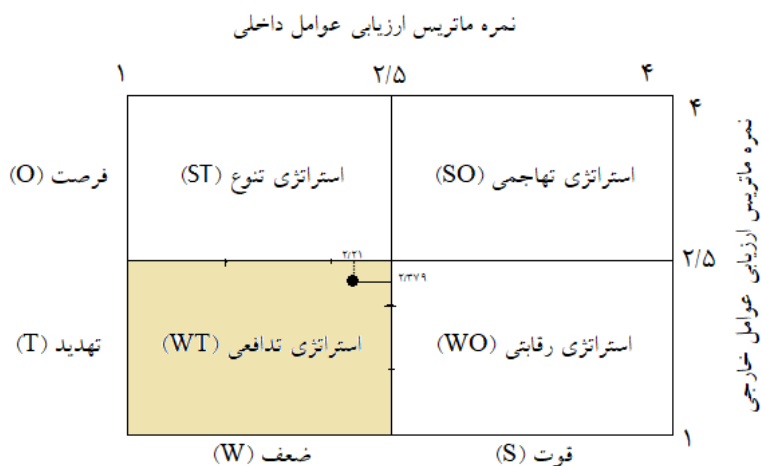
امتیاز موزون	امتیاز وضع موجود	وزن	گویه‌ها	عوامل داخلی	امتیاز موزون	امتیاز وضع موجود	وزن	گویه‌ها	عوامل داخلی
0.05	1	0.047	W ₄	فناوری	۰/۱۸	4	0.044	S ₄	فناوری
0.05	1	0.050	W ₃		۰/۱۷	4	0.041	S ₅	
0.04	1	0.043	W ₅		0.18	4	0.046	S ₂	
0.04	1	0.038	W ₆		0.01	3	0.003	S ₁₄	
0.04	2	0.021	W ₁₄		0.02	3	0.006	S ₁₃	
0.03	1	0.033	W ₁₀		0.11	4	0.028	S ₇	
0.00	2	0.001	W ₁		0.19	4	0.028	S ₁	
0.01	2	0.007	W ₂₁		0.16	4	0.040	S ₃	
0.02	2	0.011	W ₁₉		0.12	4	0.030	S ₆	
0.01	2	0.004	W ₂₂		0.04	3	0.013	S ₁₁	
0.03	1	0.031	W ₁₁		0.10	4	0.026	S ₉	
0.04	2	0.020	W ₁₅		0.06	3	0.018	S ₁₀	
0.04	1	0.036	W ₁₂		0.03	3	0.009	S ₁₂	
0.03	1	0.034	W ₈		0.11	4	0.027	S ₈	
0.03	2	0.016	W ₁₇						
0.02	1	0.023	W ₁₃						
0.05	1	0.053	W ₁						
0.05	1	0.051	W ₂						
0.04	1	0.037	W ₇						
0.03	2	0.014	W ₁₈						
0.02	1	0.024	W ₁₂						
0.02	2	0.010	W ₂₀						
0.03	2	0.017	W ₁₆						
مجموع امتیاز موزون					مجموع وزن				
2.21					1.000				

با توجه به نتایج جدول (۷)، تجزیه و تحلیل محیط داخلی (با امتیاز موزون ۲/۲۱) نشان می‌دهد کتابخانه‌های عمومی کشور در شرایط تعطیلی خدمات حضوری در محیط داخلی خود «ضعیف» است (عدد به دست آمده کمتر از ۲/۵ است).

جدول ۸: ماتریس ارزیابی عوامل خارجی
Table 8: External factors evaluation matrix

امتیاز موزون	امتیاز وضع موجود	وزن	گویه‌ها	عوامل خارجی	امتیاز موزون	امتیاز وضع موجود	وزن	گویه‌ها
0.034	1	0.03	T ₈	تهدیدها	0.194	4	0.05	O ₅
0.068	1	0.07	T ₂		0.009	3	0.00	O ₁₂
0.040	1	0.04	T ₆		0.182	4	0.05	O ₃
0.040	2	0.02	T ₉		0.239	4	0.06	O ₂
0.011	2	0.01	T ₁₄		0.205	4	0.05	O ₄
0.017	2	0.01	T ₁₃		0.043	3	0.01	O ₁₁
0.051	2	0.03	T ₁₁		0.217	4	0.05	O ₆
0.046	2	0.02	T ₁₀		0.094	3	0.03	O ₉
0.034	2	0.02	T ₁₂		0.034	3	0.01	O ₁₀
0.074	1	0.07	T ₁		0.085	3	0.03	O ₈
0.057	1	0.06	T ₅		0.285	4	0.07	O ₁
0.043	1	0.04	T ₇		0.148	4	0.04	O ₇
0.063	1	0.06	T ₄					
0.066	۱	0.07	T ₃					
مجموع امتیاز موزون					مجموع وزن			
2.379					1.00			

با توجه به نتایج جدول (۸)، تجربه و تحلیل محیط خارجی (امتیاز موزون ۲/۳۷۹) نشان داده است کتابخانه‌های عمومی کشور در شرایط تعطیلی خدمات حضوری کتابخانه‌ها، در محیط خارجی «تهدیدها» بیشتر از فرصت‌ها هستند (عدد به دست آمده کمتر از ۲/۵ است). در نهایت همانطور که در شکل (۱) نشان داده شده، با توجه به اینکه نمره ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (۲/۲۱) و نمره ماتریس ارزیابی عوامل خارجی (۲/۳۷۹) بوده است، پس از تهیه ماتریس داخلی و خارجی مشخص گردید که موقعیت راهبردی کتابخانه‌های عمومی کشور در منطقه راهبردی «تدافعی» (WT) قرار دارد.

شکل ۱: ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی کتابخانه‌های عمومی کشور
Figure 1: Internal and external factors evaluation matrix of Iran's public libraries

بنابراین همانطور که پیشتر توضیح داده شد مطابق با راهبرد تدافعی می‌بایست با کاهش دادن نقاط ضعف، تأثیر تهدیدها را کاهش داد یا تأثیرشان را حذف کرد. راهبردهای تدافعی که برای حفظ جایگاه فعلی ارائه می‌شوند، باید با پرهیز از تهدیدهای خارجی، نقاط ضعف داخلی را اصلاح کرد که اغلب به واگذاری، انحلال، کاهش فعالیت‌ها و تنوع همگون بیانجامد (Amini & Samavatian, 2010). بدین منظور در ادامه به ارائه راهبردهایی متناسب با موقعیت راهبردی کتابخانه‌های عمومی کشور در ایام شیوع ویروس کووید-۱۹ پرداخته شده است.

پرسش ششم: چه راه کارها و راهبردهایی را متناسب با شرایط تعطیلی کتابخانه‌های عمومی می‌توان ارائه کرد؟
 راهبرد آن اقدام یا روشی است که ما را از وضع موجود به وضع مطلوب می‌رساند (Alemi Neisi, 2014). در نهایت، نگارندگان پژوهش حاضر، مطابق با روند برنامه‌ریزی راهبردی، در پژوهش حاضر با توجه به نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها، و تهدیدهای مورد مطالعه، راهبردهایی ارائه شده است که در جدول (۹) ارائه شده است.

جدول ۹: راهبردهای ارائه شده در ماتریس SOWT

Table 9: presented strategies in SWOT matrix

نقاط قوت (S)	نقاط ضعف (W)
<ul style="list-style-type: none"> ✓ توسعه فعالیت‌های کتابخانه‌ای در فضای مجازی ✓ ترویج خدمات خودخدمتی نرم‌افزار تحت وب سامان ✓ آموزش نیروی انسانی در حوزه بهداشت عمومی و اشاعه اطلاعات بهداشتی موثق ✓ آموزش نیروی انسانی در جهت استفاده از ابزارها و امکانات متنوع فضای مجازی ✓ برقراری ارتباط با ناشرین و سازمان‌های ارائه دهنده منابع الکترونیک ✓ افزایش ارتباط با سازمان‌های حوزه مدیریت بحران 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ تقویت بستر فنی لازم جهت ارائه خدمات مجازی ✓ تهیه متن کامل منابع دیجیتالی ✓ تهیه منابع صوتی و تصویری کتابخانه‌ای ✓ آموزش کتابداران جهت دورکاری ✓ تهیه و تدوین برنامه راهبردی در راستای کتابدار بدون کتابخانه ✓ تشکیل گروه‌های مدیریت بحران و خدمات غیرحضورى کتابخانه‌ها ✓ تقویت شبکه‌های ارتباطی مجازی با اعضا و مراجعین ✓ تعیین چارچوب و بخشنامه برای همکاری کتابخانه‌های عمومی با کتابخانه‌های پزشکی و بیمارستان‌ها ✓ نیازسنجی از اعضای کتابخانه ✓ بررسی رفتار اطلاع‌جویی کاربران در زمان تعطیلی خدمات حضوری ✓ تمرکز بیشتر بر رسالت کتابخانه‌های عمومی و عدم ورود به مقوله‌های غیر مرتبط ✓ یکپارچه‌سازی فعالیت‌های مجازی کتابخانه‌های عمومی

نقاط قوت (S)

نقاط ضعف (W)

بحث و نتیجه‌گیری

در پژوهش حاضر به تحلیل وضعیت کتابخانه‌های عمومی در تعطیلی خدمات حضوری به دلیل شیوع ویروس کووید-۱۹ پرداخته شد. تعداد ۶۲۵ نفر از کتابداران کتابخانه‌های عمومی کشور در اجرای این پژوهش مشارکت داشته‌اند. همانطور که مشاهده شد امکان جستجوی کتاب از طریق سامانه اینترنتی مدیریت یکپارچه کتابخانه‌های عمومی کشور «سامان» توسط کاربران، عدم توانایی ارائه اینترنت رایگان به کاربران در زمان تعطیلی (مشابه برخی کشورها)، فرصت بیشتر برای مطالعه با توجه به قرنطینه خانگی افراد، و در نظر گرفتن کتاب به عنوان حامل ویروس (به دلیل دست به دست شدن) به ترتیب مهمترین نقاط قوت، ضعف، فرصت، و تهدید تعطیلی خدمات حضوری کتابخانه‌های عمومی ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹ است. همچنین بر اساس ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (۲/۲۱) و نمره ماتریس ارزیابی عوامل خارجی (۲/۳۷۹) بوده است، پس از تهیه ماتریس داخلی و خارجی مشخص گردید که موقعیت راهبردی کتابخانه‌های عمومی کشور در منطقه راهبردی «تدافعی» قرار دارد. بدین ترتیب مشاهده شد که کتابخانه‌های عمومی در وضعیت تعطیلی خدمات حضوری در شرایط چندان مطلوبی نبوده و به دنبال آن راهبردهایی برای کاهش یا حذف تهدیدهای بیرونی از طریق کاهش نقاط ضعف ارائه شد.

قرار گرفتن کتابخانه‌های عمومی کشور در منطقه «تدافعی» نشان می‌دهد کتابخانه‌های عمومی کشور برای انجام رسالت خود (در شرایط تعطیلی خدمات حضوری) بایستی مسیر دشواری را طی کنند؛ کتابخانه‌های عمومی کشور در مدت کوتاهی توانستند نسبت به این وضعیت جدید عکس‌العمل نشان دهند. اولین عکس‌العمل کتابخانه‌ها این بود که مدت عضویت کاربران را افزایش داده شد، و امانت کتاب‌ها از ۱۴ روز به یک ماه افزایش یافت؛ گام‌های اولیه کتابخانه‌ها بیشتر بر محور حفظ فاصله اجتماعی و حضور حداقلی کاربران در کتابخانه‌ها متمرکز بوده است. کم‌کم رسانه‌های اجتماعی به عنوان مکانی برای ارائه خدمات و فعالیت‌های کتابخانه‌ای مطرح و مورد استفاده قرار گرفت. طبق گفته Buckland (2000) کتابخانه‌های عمومی امروزی سه مرحله را طی کرده‌اند؛ در مرحله اول، کتابخانه کاغذی با مجموعه‌ای کاغذی؛ در مرحله دوم، کتابخانه خودکار با مجموعه‌ای کاغذی (تقریباً تمامی کتابخانه‌های عمومی کشور در این مرحله هستند)، و مرحله سوم که از سال ۱۹۹۲ شروع شده کتابخانه الکترونیکی با مجموعه‌ای از رسانه‌های الکترونیکی پدید آمد و کتابخانه‌های دیجیتالی از این نوع کتابخانه‌ها هستند. به نظر می‌رسد شرایط جدید کتابخانه‌های عمومی می‌تواند عامل محرکی برای حرکت کتابخانه‌های عمومی کشور از مرحله "خودکار" به مرحله "دیجیتالی" باشد. همانطور که (Tammara, 2020) نشان داد کووید-۱۹ کتابخانه‌ها را مجبور به دگرگونی و ارائه خدمات جدید بر اساس روابط جدید با اجتماعاتشان کرده است. اهمیت این مسأله تا حدی است که در متون (از جمله Jones, 2020) از دوران پساکووید-۱۹ به عنوان تغییر پارادایم در نقش کتابخانه‌های عمومی جهان یاد شده است.

با توجه به اینکه کتابخانه‌های عمومی کشور در منطقه راهبردی تدافعی قرار دارند، دو حالت می‌توان برای عبور از وضعیت فعلی متصور شد: اول اینکه، کتابخانه‌های عمومی می‌توانند اقداماتی مانند استفاده از رسانه‌های اجتماعی برای معرفی منابع، قصه‌گویی، نمایشگاه‌های مجازی کتاب، و مانند آن انجام دهند که این اقدامات می‌تواند مفید باشد ولی محتوای اصلی منابع را در اختیار کاربران قرار نمی‌دهد (و به همین شکل تا پایان کرونا ادامه دهند)؛ و حالت دوم، کتابخانه‌های عمومی می‌توانند به دنبال برنامه طولانی مدت و تغییر و تحول اساسی باشند و از فرصت و شرایط ایجاد شده برای تبدیل منابع کاغذی به منابع دیجیتالی استفاده کنند؛ البته این امر می‌تواند هزینه‌های مالی و محدودیت‌های حقوقی نیز به دنبال داشته باشد، که جا دارد مورد بررسی دقیق قرار گیرد.

پیشنادهای کاربردی پژوهش

۱. به نظر می‌رسد شرایط جدید کتابخانه‌های عمومی می‌تواند عامل محرکی برای حرکت کتابخانه‌های عمومی کشور از مرحله "خودکار" به مرحله "دیجیتالی" باشد؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود برای تسریع در این زمینه، دست‌اندرکاران کتابخانه‌های عمومی مقدمات و زیرساخت‌های لازم را فراهم نمایند تا راهبردهای مبتنی بر خدمات دیجیتالی (نه صرفاً کتاب‌های الکترونیکی) اتخاذ شود.
۲. پس از پاندمی کووید-۱۹، ارائه خدمات کتابخانه‌ای با استفاده از رسانه‌های اجتماعی در کتابخانه‌ها گسترش پیدا کرده است؛ به نظر می‌رسد این رقیب سابق، تبدیل به ابزار پیشبرد اهداف کتابخانه‌ها شده است و لازم است اقداماتی به منظور رفع محدودیت‌ها و موانع استفاده از این رسانه‌ها در کتابخانه‌های عمومی صورت گیرد.
۳. افزایش خدمات بیرونی کتابخانه‌های عمومی (پیک‌های کتاب و رساندن کتاب‌ها به دست متقاضیان)
۴. اهمیت توجه به خلاقیت و نوآوری به منظور انجام وظایف کتابخانه‌ها با توجه به رعایت تعطیلی کتابخانه‌ها

تعارض منافع

هیچ گونه تعارض منافع در این مقاله گزارش نشده است.

References

- Alajmi, B. M., & Al-Qallaf, C. L. (2018). Crisis-Management Content in LIS Curricula: Developing a Model for Future Improvement. *Journal of Library Administration*, 58(7), 645-673.
- Alemi Neisi, Masud (2014). A Critique of the Use of the SWOT Matrix in Strategic Development Researches in Iran, *Socio-cultural strategy*, 3(10), 39-52 [in Farsi].
- Amini, Mohamad Taghi & Samavatian, Akram (2010). Formulation of strategy by SOWT matrix method: a case study of Farapivand company, *Management and Development process*, (74), 61-81 [in Farsi].
- Buckland, M. (2000). *Redesigning library services a manifesto*, translation by Babak Parto, Tehran: Ketabdar [in Farsi].
- Efiong, J. (2019). GIS-Based Network Analysis for Optimization of Public Facilities Closure: A Study on Libraries in Leicestershire, United Kingdom. *Journal of Geography, Environment & Earth Science International*. 23 (3): 1-18
- Greenberg, G. S. (1988). Books as disease carriers, 1880-1920. *Libraries & culture*, 281-294.
- Hempel, M., Rakhra, V., Rothwell, A., & Song, D. (2014). Bacterial and fungal contamination in the library setting: a growing concern? *Environmental Health Review*, 57(01), 9-15.
- Iran's Book News Agency (2010/04/05). Reopening of Turkmenistan libraries, accessible at <http://www.ibna.ir> [in Farsi].
- Iran's Statistic Center (Date of visit 2020/06/24), accessible at: <https://www.amar.org.ir/Portals/0/News/1398/artbattat96.pdf> [in Farsi].

- Jones, S. (2020). Optimizing Public Library Resources in a Post COVID-19 World. *Journal of Library Administration*, 60(8), 951-957.
- Kasiri, Masud & Dehghan Nejad (2011). Quarantines of Iran in the late Qajar and early Pahlavi periods, *Ethics and History of medicine*, 4(6), 50-63 [in Farsi].
- Koontz, C. M., Jue, D. K., & Bishop, B. W. (2009). Public library facility closure: An investigation of reasons for closure and effects on geographic market areas. *Library & Information Science Research*, 31(2), 84-91.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610.
- Ladan, A., Haruna, B., & Madu, A. U. COVID-19 Pandemic and Social Media News in Nigeria: The Role of Libraries and Library Associations in Information Dissemination.
- Mazinani, Ali (2010), library and librarianship, Tehran: SAMT [in Farsi].
- McClary, A. (1985). Beware the deadly books: A forgotten episode in library history. *Journal of library history*, 427-433.
- Murray, T. E. (2014). When a library shuts its doors: Collections and information services after a library closure. *Journal of Library Administration*, 54(2), 147-154.
- Proctor, R., Usherwood, B., & Sobczyk, G. (1996). What do people do when their public library service closes down. *An investigation into the Sheffield libraries strike (British Library Research and Development Report 6224)*. London: BLRDD.
- Rahdari, Mehrdad (1999). A Study of Literacy and Literacy Developments in Iran during 1998-1995, Planning and Budgeting, 37-38, 155-177 [in Farsi].
- Reilly, R. A. (1997). *The Impact of Sheffield Public Library Closures on Young Children* (Doctoral dissertation, University of Sheffield, Department of Information Studies).
- Robertson, Guy (2016). *Robertson on library security and disaster planning* USA: Elsevier.
- Taheri, Sara (2020). An review of coronavirus (Covid-19) and what is known about it, *Depiction of Health*, 11(1), 87-93 [in Farsi].
- Tammaro, A. M. (2020). COVID 19 and Libraries in Italy. *International Information & Library Review*, 52(3), 216-220.
- Wang, T., & Lund, B. D. Announcement Information Provided by United States' Public Libraries During the 2020 COVID-19 Pandemic.
- Wood, E. (2020). Libraries Full Circle: The Cross Section of Community, the Public Sphere, and Third Place. *Public Library Quarterly*, 1-23.
- Zach, L. (2011). What do I do in an emergency? The role of public libraries in providing information during times of crisis. *Science & technology libraries*, 30(4), 404-413.

Zare Gavgani, Vahideh (2020). Prevalence of misinformation in the global crisis of coronavirus, *Depiction of Health*, 11(1), 1-5 [in Farsi].

Zheng, Y. (2016). The Spreading of the “Contagious Books Conception” during the Turn of the 19th and 20th Century. *Proceedings of Asian Studies 2016*, 241.

Copyrights

© 2022, the authors. Licensee SCU, Ahvaz, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

